

Soorten op kunstmatige substraten

Koos Meesters

meesters.j@gmail.com

In 2017 zijn Peter en ik begonnen met het actualiseren van de 'Lowlandsflora' (Coesel & Meesters, 2007). Het aantal aanvullingen en veranderingen is vrij aanzienlijk en veelal gebaseerd op onderzoek en waarnemingen van de deelnemers aan de Sieralgenwerkgroep en leden van de Belgische Kranswieren- en Sieralgenwerkgroep van Natuurpunt. Daarbij kan sprake zijn van nieuwe soorten voor de wetenschap en/of veranderde taxonomische inzichten maar vaak ook van eerste waarnemingen in ons deltagebied. Aanvullingen leid(d)en tot nieuwe diagnose-teksten, bestemmingsleutels en figuren op de platen die daardoor vernieuwd dienen te worden en dat leidt ook nogal eens tot een soort kettingreactie omdat de figuren moeten opschuiven. Omdat de aandacht dan toch even gericht is op bepaalde soorten loop ik waarnemingen nog wel eens even na in o.a. mijn eigen DesmidDataBase, fotobeheer programma's en publicaties. Zo leidde de in de flora als aanvulling op te nemen variëteit *Cosmarium pericymatium* var. *corrugatum* Brook, door Jan Štátný in 2007 nabij Lelystad bemonsterd, tot een vergelijking met eigen foto's, indertijd gemaakt aan de hand van een submonstertje, en tot de gedachte het karakteristieke milieutype beschreven door Brook (2001) zelf weer eens te bemonsteren. Het gaat hier om een slecht bekende soort uit een heel weinig bemonsterd milieutype.

Een monster van een havenpier

Brook vermeldt als vindplaats een efemeer plasje op een voetbrug met als begeleidende soorten *Cylindrocystis brebissonii*, *Cyl. cassa*, *Actinotaenium cucurbita*, *A. curtum* en *A. habeebense* (synoniem *Staurastrum habeebense*). Zo'n vindplaats ken ik van de voor Nederland eerste vondst van *St. habeebense* Irénée-Marie te Huizen in 2005 (Coesel et al., 2005). Dus vrij schielijk op naar Huizen voor een wandeling en bemonstering op de oostelijke havenpier (foto 1) aldaar omdat na een vrij lange natte periode weer droog weer verwacht werd. Bij zulke monsters heb je eerst een natte periode nodig en dan ook niet te lang wachten want dergelijke plasjes drogen snel op en ze hebben geen buffer van natte grond. Bemonsteren kan met pipet of theelepeltje.

Foto 1. Regenwaterplasjes op verweerd beton. Foto © Koos Meesters

Foto 2. *Staurastrum habeebense*. Foto © Koos Meesters

Foto 3. *Cosmarium pericymatium* var. *pericymatium*.
Foto © Koos Meesters

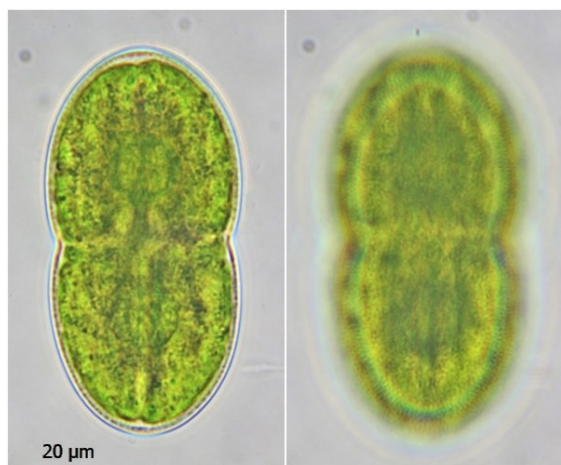

Foto 4. *Actinotaenium riethii*. Foto © Koos Meesters

En inderdaad werd *Staurostrum habeebense* (foto 2) weer aangetroffen maar hoe goed ik ook zocht geen *Cosmarium pericymatium* var. *corrugatum*, wel een enkele cel van *C. pericymatium* var. *pericymatium* (foto 3). Verder, redelijk abundant, cellen van *Actinotaenium riethii* Štátný et Kouwets (foto 4) met wat grotere afmetingen dan door Štátný & Kouwets (2012) beschreven maar wel kenmerkend en in een gelijksoortig habitat. Bijzonder was ook het aantreffen van *Tortitaenia bahusiensis* (foto 5); voor zover bekend de tweede gerapporteerde vondst in Nederland. Vermeldenswaard is dat er verschil was tussen het uiterlijk van de plasjes op het verweerde beton in 2005 en in 2020. In 2005 was door het wat

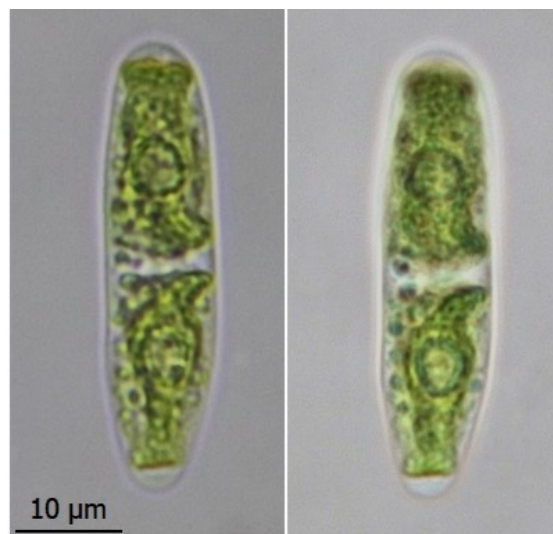

Foto 5. *Tortitaenia bahusiensis*. Foto © Koos Meesters

groene uiterlijk van de al wat opdrogende plasjes de belofte dat er wellicht wat te vinden zou zijn. Dat was nu in het geheel niet zo, er was alleen wat niets belovend tegen de bodem aan in het water zwevend zwart detritus te zien. Achteraf bleek dat de gevonden cellen zich daartussen hadden bevonden.

Zoals al vermeld wordt het milieutype 'plasjes op kunstmatige ondergrond' weinig bemonsterd en over de verspreiding en abundantie van de daarin voorkomende soorten is niet zoveel bekend. Zijn dergelijke (sub)atmofytische soorten, binnen het gebied dat de Lowlandsflora omvat, nu heel zeldzaam of zijn ze eigenlijk vrij algemeen, gezien de algemeenheid van dergelijke efemere plasjes? Wat weten we eigenlijk over hun ecologie in Nederland? Welke invloed heeft het soort substraat? Dit is een onderzoeksterrein waarover nog veel te ontdekken valt. We roepen daarom iedereen op om juist vondsten uit dergelijke plasjes ook bij ons te melden, om de flora nog completer en informatiever te krijgen.

Literatuur

Coesel P.F.M. & J. Meesters, 2007. Desmids of the Lowlands. KNNV Publishing, Zeist, The Netherlands, 351 pp.

Coesel P.F.M., J. Meesters & H.J.F. Schulp, 2005. Subatmofytische sieraalgsorten, nieuw voor de Nederlandse flora. Gorteria 31: 137-141.

Brook A.J., 2001. The drought-resistant desmid, *Cosmarium pericymatium* Nordstedt, and a description of the new var. *corrugatum*. Quekett Journal of Microscopy 39: 127-132.

Štátný, J. & F.A.C. Kouwets, 2012. New and remarkable desmids (Zygnematophyceae, Streptophyta) from Europe: taxonomical notes based on LM and SEM observations. Fottea 12(2): 293-313.